

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Tórshavn, tann 15. november 2001

J.Nr.: 200100022 / 34

(at tilskila í svari)

Álit

viðvirkjandi klagu frá (A) móttvegis Útvarpi Føroya (ÚF) og Sjónvarpi Føroya (SVF) um noktan av innliti í tíðindahandrit, umframt vantandi grundgeving í sambandi við viðgerð teirra av klagu um tíðindaflutningin í ávísum máli.

(A) hevur við brævi, dagfest 28. mai 2001 sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

...

"Undirritaði vil við hesum kæra um útvarps- og setta sjónvarpsstjóran í samband við, at hann hevur noktað at útflyggjað tilfar í samband við eina ætlaða kæru og at annars aftursvarið uppá kærana er uttan grundgevingar. Tískil kann ein ikki vera vissur í, at hann hevur viðgjørt kærana.

Viðvirkjandi málinum verður víst til greinina í FF-blaðnum nr. 244, síðu 8 og 9.

Annars verður eisini sent brævaskiftið við stjóran um málið. Upprunin til sjálvt málið er lýst í hjáløgdu FF-bløðum, nr. 233, síða 4-7 og nr. 234, síða 17 og 18.

Mett verður, at hetta tilfarið er nóg mikið til at lýsa málið. Annars frætti eg aftur."

...

Klagan er grundað á eitt brævaskiftið millum partarnar í málinum, sum er endurgivið niðanfyri.

(A) sendi stovnunum soljóðandi felagsbræv, dagfest 8. jan. 2001:

"Harra (B), útvarps- og virkandi sjónvarpsstjóri

Áheitan um dokumentatiún.

Undirritaði fyrireiki sum útvarps- og sjónvarpsgjaldari at klaga um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum.

Sum dømi um politikkin á økinum ætli eg at nýta tíðindaflutningin í samband við málið um (S 1), sum annars er lýstur í FF-blaðnum.

Tí fari eg at biðja um avskrivt av teimum tíðindum sum útvarpið og sjónvarpið, eisini samrøðum, hava havt um hetta mál í 2000.

Serstakliga í samband við:

1. tíðindini um ákærana móti skiparanum
2. tíðindini um bótina skiparin fekk
3. tíðindini frá (C)/tjóðveldisflokkinum eftir at málið varð viðgjørt av teimum."

Táverandi stjórin í SVF, (B) svarar (A) við brævi, dagf. 18. jan. 2001:

"Vísandi til fyrispurning tygara, dagf. 8. januar 2001 skal verða sagt frá, at eg havi kannað hvørja mannagongd SvF hevur viðvíkjandi útflyggjan av tilfari.

Upplýst verður, at ein og hvør kann keypa avrit frá bandasavninum hjá SvF, men stovnurin kann ikki átaka sær at gera avskriftir av bondum, og stovnurin útflyggjar ikki avrit av handritum.

Samsvarandi hesum verða tygum biðin um at venda tygum til avgreiðsluna hjá sjónvarpinum við tygara fyrispurningi."

ÚF svarar við brævi, dagf. 19. jan. 2001 (A) soleiðis:

"Í skrivi til útvarpið dagf. 8. januar 2001 upplýsa tygum, at tygum fyrireika eina kæru um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum, og biðja í hesum sambandi um at fáa avskrift av øllum tíðindum og samrøðum sum hava verið í útvarpinum í 2000 í sambandi við málið um skipbrotið hjá farmaskipinum (S 1).

Vit hava viðgjørt fyrispurning tygara, og eru komin til ta niðurstøðu, at skal tilfarið vera nøktandi til hetta endamálið, er neyðugt, at gera eina gjølliga kanning, sum ber í sær, at nógvar samrøður og handrit skulu gjøgnumgangast.

Útvarpið hevur ikki møguleika fyri at seta orku av til hetta arbeiði í lètuni, og kunnu vit tí ikki ganga áheitan tygara á møti."

(A) sendir stovnunum soljóðandi skriv, dagf. 20. jan. 2001:

"(B), útvarps- og virkandi sjónvarpsstjóri

...

Vísandi til brævaskifti um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum fari eg at biðja um at fáa tær lógir og reglur, sum eru galdandi fyri henda tíðindaflutning."

Við skrivi, dagf. 23. jan. 2001 svarar felagsstjórin fyri stovnarnar, (B) áheitanini frá (A):

"Hjálagt sendi eg tær avrit av Kringvarpslógini, har reglurnar um programmvirksemið hjá Útvarpi Føroya og Sjónvarpi Føroya eru ásettar í ávikavist kapittul 3 og 4.

Eg skal leggja afturat, at mær kunnugt var ein fyritleyt fyri Kringvarpslógini, at danska Fjølmiðlaábyrgdarlógin varð sett í gildi í Føroyum. Sum kunnugt er hetta ikki hent, og ongin samsvarandi lóg er heldur sett í verk."

Við brævi, dagf. 30. jan. 2001 sendir (A) stovnunum soljóðandi kæru:

"(B), útvarps- og virkandi sjónvarpsstjóri

...

Kæra um tíðindaflutningin í almennu fjølmiðlunum.

Samb. Løgtingslóg um kringvarp skulu útvarpið og sjónvarpið í programmvirkseminum m.a. leggja dent á "sakliga og óhefta upplýsing".

Eg eri ein av teimum gjaldarum av út- og sjónvarpsgjaldarum sum ivist í, hvørt henda lógarásetan verður fylgd.

Bert eitt dømi um hetta er tíðindaflutningurin í samband við (S 1). Men hetta er eitt mál sum ber væl til at viðgera, tí tað er sum so avmarkað og kann tí lættliga kannast. Tí bað eg herfyri um at fáa útskrift av teimum tíðindum, sum teir stovnar, sum tú er stjóri fyri, hava havt um hetta mál. Hetta er reint faktisk noktað. Men hetta er gjørt við grundgevingum, sum benda á, at stovnarnir ikki hava áhuga fyri, at ein lurtari og síggjari skal kunna eftirkanna tíðindaflutningin, har hetta jú væl letur seg gera, tá talan er um bløðini.

Noktað verður soleiðis at lata frá sær tey handrit, sum eru grundarlagið fyri tí, sum hevur verið sagt í tíðindasendingunum. Eg skal gera vart við, at hetta er ein **nýggjur** praksis. Í tíggjutals ár havi eg altíð kunnað fingið avrit av handritum til tíðindini frá sovæl sjónvarpinum sum útvarpinum.

Men tá hetta er støðan verður klagan tískil um **linjurnar** í hesum tíðindaflutningi heldur enn um smálutirnar. Men tað liggur greitt, at tíðindaflutningurin hevur verið tann sami í almennu fjølmiðlunum sum í "(Blað 1)" og "(Blað 2)".

Hesin tíðindaflutningur er nærri útgreinaður í hjáløgdu FF-bløðum nr. 233, síða 4-7, og nr. 234, síða 17 og 18.

Tað er heilt greitt, at hesin tíðindaflutningur hevur ikki verið "óheftur" og tíðindaflutningurin hjá almennu fjølmiðlunum hevur verið tann sami.

Her skal verða dentur lagdur á fylgjandi viðurskifti:

1. Viðgerðin valdast hvør tú er.

Tað liggur væl í orðinum "óheft", at tíðindini av sama slag ikki kunnu valdast av hvør tú er. Og at øll líknandi mál fáa sama tíðindadekning.

Her er talan um eitt mál, har tað ber væl til at gera eina sammeting. Í heyst kom Søfartsstyrelsen við eini frágreiðing um tá (S 2) sakk uttan fyri Esbjerg. Henda frágreiðing varð væl og virðiliga endurgivin í almennum fjølmiðli. Hetta er eisini soleiðis sum tað eigur at vera.

Men tá fyrra frágreiðingin um "(S 1)" kom fram í juli varð hon ikki tikin uppá tungu av nøkrum fjølmiðli. Tað er grund til at halda, at orsøkin til munin í tíðindaflutninginum vóru persónarnir sum vóru við í hesum báðum sakunum. Hetta verður undirstrikað av tí, sum annars er hent í hesum máli.

2. Tíðindini stýrd av einum parti í málinum.

Í orðinum "óheft" liggur væl, at tað ikki skal kunna bera til hjá nøkrum, og kanska minst hjá einum landsstýrismanni á fjølmiðlaøkinum, at stýra tíðindi í almennu fjølmiðlunum.

Men tað er júst tað sum er hent í hesum máli. Tað kann prógvast, at tey tíðindi, sum eru borin út til fólk hava havt landsstýrismannin og hansara floksformann sum **einastu** keldu.

Samstundis eru alment atkomilig skjøl, sum ikki samsvara við tey "politiskt korrektu" tíðindini burturtøgd. Víst hevði ein almennur fjølmiðil í okt. ein samandrätt av teirri almennu frágreiðingini sum kom í juli. Men í FF-blaðnum er greitt frá søguni aftanfyri hetta. Og útlekkingin hjá miðlinum var beinleiðis í stríð við ta frágreiðing, sum annars var dagfest 22. september.

3. Ósannindi verða borin sum tíðindi.

Tað er ein fjølmiðil skal vera "sakligur og óheftur" skuldi merkt, at fólk skulu kunna rokna við, at tíðindi eru eftirfarandi, so væl sum hetta letur seg eftirkanna. Tey mugu í hvussu er kunna vera vís í, at almennir fjølmiðlar ikki bera tíðindi frá politikkarum, sum stríða ímóti annars alment atgongiligum skjølum. Verður hetta kortini gjørt, so eigur eisini at verða víst á, at her er talan um skeiv tíðindi.

Men hetta er hent í hesum máli í samband við tað tíðindaskriv sum (C) almannakunngjörði aftaná at tj.flokkurin hevði viðgjørt spurningin um bótina, landsstýrismaðurin fekk, skuldi fáa nakra avleiðing fyri hansara landsstýrismannasess. Her var m.a. upplýst, at skiparin aftaná skipsbrotið varð ákærður fyri **óviljað** brot á sjólógina. Hetta er beinleiðis í stríð við brævið frá Søfartsstyrelsen til Fútan dagfest 22. september, sum miðlarnir annars ikki hava mett at hava tíðindavirði.

Hetta bræv skal formelt fatast sum ein kæra um tíðindaflutningin í hesum málinum. Men endamálið er eins nógv at fáa staðfest skrivliga tíðindapolitikkin í Føroyum hjá almennu fjølmiðlunum. Og her er tað avgerðandi at fáa staðfest, um tíðindaflutningurin í hesum málinum er í samsvar við tann politikkin, sum almennu fjølmiðlarnir annars hava.”

Við einum skrivi, dagf. 24. apríl 2001 svarar felagsstjórin, (B) klaguni frá (A):

“Í skrivi dagf. 30. januar 2001 hava tygum sent undirritaða kæru um tíðindaflutningin í útvarpi og sjónvarpi viðvíkjandi skipbrotinum hjá farmaskipinum (S 1).

Í skrivinum og tilfarinum, ið er lagt við, siga tygum tygara hugsan um almennu fjølmiðlarnar, men sum eg skilji skrivið, verður, í sambandi við umrøðuna av málinum um (S 1), kært um:

- 1) at viðgerðin hevur verið ávirkað av, at harra (D), landstýrismaður, er partur í hesum málinum,
- 2) at (D) sum landsstýrismaður á fjølmiðlaøkinum hevur kunnað stýrt tíðindaflutninginum í hesum máli, og
- 3) at stovnarnir hava borðið ósonn tíðindi um skipbrotið hjá (S 1).

Eg havi gjøgnumgingið viðgerðina, sum hevur verið í útvarpi og sjónvarpi av hesum máli, og í hesi gjøgnumgongd eri eg ikki komin fram á nakað, sum stuðlar upp undir nakað av hesum trimum kærupunktunum, sum eru nevnd omanfyri.

Sostatt kann eg ikki geva tygum viðhald í kæruni.”

Partshoyringin

2. juli 2001 var klagan send ÚF og SVF til ummælis. Stovnarnir svaraðu umboðsmanninum við einum felags ummæli, dagf. 10. juli 2001, sum var soljóðandi:

“Útvarp Føroya og Sjónvarp Føroya hava frá Løgtingsins Umboðsmanni fingið til ummælis kæru frá (A) um útvarps- og setta sjónvarpsstjóran.

Hóast ÚF og SvF eru tveir sjálvstøðugir stovnar, hevur undirritaði – soleiðis sum málið fyriliggur – valt at gera eitt samlað ummæli í málinum.

Kæran hjá (A) snýr seg um, at ÚF og SvF hava:

- 1) Noktað fyri at útflýggja tilfar í samband við eina ætlaða kæru.
- 2) Svarað eini kæru uttan grundgevingar.

Í fylgibrævinum frá umboðsmanninum verður í sambandi við fyrru kærana brúkt orðini “noktað innlit”. Vit loyva okkum at gera vart við, at fyrispurningurin snýr seg um at fáa útskrivt úr søvnunum hjá stovnunum av tilfari, sum frammanundan er almannakunngjørt. Sum heild meta vit ikki, at hetta er eitt mál um umsiting. Sí annars grein 13 og 25 í lóg nr. 22 um Kringvarp v.m. frá 20. februar 1998. Niðanfyrir skulu vit tó geva fylgjandi frágreiðing um málið.

Viðv. 1:

Í skrivi frá (A) dagf. 8. januar 2001 boðar (A) frá, at hann fyrireikar eina kæru um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum. Sum dømi ætlar hann at brúka tíðindaflutningin í sambandi við málið um skipbrotið hjá (S 1). Hann biður í hesum sambandi um avskrivt av tíðindum og samrøðum, sum ÚF og SvF hava havt um hetta mál í 2000.

Í skrivi 18. januar 2001 svaraði SvF, at reglurnar hjá stovninum eru, at SvF ikki átekur sær at gera avskrift av bondum, og avrit av handritum v.m. verða ikki útflyggjað. Hinvegin kann ein og hvør keypa avrit av tilfari í bandasavninum hjá SvF, og (A) varð biðin um at venda sær til avgreiðsluna hjá stovninum. (A) hevur sostatt staðið í boði at fáa atgongd til eitt nú allar tíðindasendingarnar hjá SvF, men avgreiðslan upplýsir, at (A) higartil ikki hevur gjørt nýtslu av hesum møguleika.

Í skrivi 19. januar 2001 svaraði ÚF, at stovnurin ikki kundi ganga umbønini á møti, tí skuldi nøktandi tilfar til tað ætlaða endamálið fáast til vega, varð neyðugt at gjøgnumganga nógvar samrøður og handrit, og at stovnurin ikki hevði møguleika fyri at seta orku av til hetta arbeiðið.

Bakgrundin fyri hesum svari er, at tey sera umfatandi banda- og handritasøvnini hjá ÚF eru ikki opin fyri almenninginum, tí stovnurin hevur ikki orku til at reka alment savnsvirksemi. Í einstøkum førum, tá biðið verður um eina ávís sending ella eitt ávíst handrit, kann umbønin verða gingin á møti, um hetta ikki krevur stórvegis arbeiði og tey sum eiga upphavsráttin, geva loyvi til tess. Stovnurin átekur sær ikki at leita fram tilfar um ávís mál ella evni.

Svarini, sum (A) hevur fingið, eru sostatt í trá við tær mannagongdir og reglur, sum galda fyri søvnini hjá stovninum.

Viðv. 2.

Kæran hjá (A) varð mett at vera rættuliga generell. Í hesum føri er ikki talan um, at kærarin er partur í málinum ella persónliga heldur seg hava verið fyri órætti, sum annars er vanligt tá kært verður um programmvirksemið hjá stovnunum.

Av skrivunum frá 8. januar og 30. januar 2001 framgongur, at (A) vil kæra um "tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum", og at hann ivast í um stovnarnir fylgja endamálsorðingini á ávikavist grein 5 og 17 í kringvarpslógini um "sakliga og óhefta upplýsing". Hann nevni, at "bert eitt dømi um hetta er tíðindaflutningurin í sambandi við (S 1). Síðan kærir hann formelt um tíðindaflutningin í sambandi við skipbrotið hjá (S 1), men sigur samstundis, at "endamálið er eins nógv at fáa staðfest skrivliga tíðindapolitikkin í Føroyum hjá almennu fjølmiðlunum".

Viðvíkjandi generellu kæruni um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum verður í svarinum til (A) staðfest, at hann førir fram síni sjónarmið, men nærri viðmerkingar verða ikki gjørdar til henda partin. (A) hevur við fleiri høvi fyrr sett fram atfinningar um tíðindaflutningin í almennu fjølmiðlunum, og hetta hava vit tikið til eftirtektar.

Programmpolitikkurin og journalistikkurin hjá almennu fjølmiðlunum er kendur og kemur dagliga til sjóndar í tí, sum verður sent. Ein hvør borgari hevur alla tíðina møguleika fyri at gera sínar metingar av virkseminum hjá stovnunum.

Lóggáva eins og programmvirksemi og journalistikkur hjá almennu fjølmiðlunum í Føroyum má síggjast á byggja á tað rættliga einsháttaðu siðvenjuna, sum er galdandi í sonevndu Public Service fjølmiðlunum í Norðurlondum.

Viðvíkjandi kæruni um tíðindaflutningin í sambandi við skipbrotið hjá (S 1), mettu vit ikki, at kærupunktini vóru serliga ítøkilig. Tí orðaðu vit trý kærupunkt, sum vit hildu okkum kunna útgreina burtur úr skrivinum hjá (A).

Við atliti til hesi trý kærupunktini varð viðgerðin av málinum síðan gjøgnumgingin. Í hesi gjøgnumgongd komu vit ikki fram á nakað, sum stuðlaði upp undir hesi kærupunktini.

Hesa niðurstøðuna boðaðu vit (A) frá, og vit duga ikki at síggja, at málið kundi verið øðrvísi avgreitt.

Viðv. kæruviðurskiftum sum heild.

Við atliti til eina kæru sum hesa skal havast í huga, at ÚF og SvF kunnu ikki virka sum kærustovnur hjá sær sjálvum. Vendir ein borgari sær til stovnarnar, tí viðkomandi heldur seg hava verið fyri órætti, kann málið verða avgjørt við eini rætting ella umbering. Verður kæran hinvegin avvíst, eigur viðkomandi at kunna venda sær til annan kærummyndugleika, og er ein borgari sannførdur um, at stovnarnir ikki fylgja lóggávuni, so má viðkomandi kæra til hægri myndugleika.

Lóggávan á økinum er ikki fullfíggað í lýtuni. Tá gomlu lógirnar um útvarp og sjónvarp vóru í gildi viðgjördu ávikavist útvarps- og sjónvarpsnevndin kærur um programmvirksemið hjá stovnunum.

Tá hesar lógirnar vórðu avloystar av lóg um kringvarp v.m. í 1998 var ein fyritleyt, at danska lógin um fjølmiðlaábyrgd skuldi setast í gildi fyri Føroyar. Herundir skuldi eitt fjølmiðlaráð setast á stovn at viðgera kærur um brot á reglurnar um góðan fjølmiðlasið.

Men danska lóggávan er ikki sett í gildi fyri Føroyar, og ætlanir um at gera eina føroyska lóggávu um góðan fjølmiðlasið, eru heldur ikki framdar.

Vit hava fleiri ferðir gjørt myndugleikarnar varugar við, at tað er óheppið, at lóggávan á økinum ikki er fullfíggað.

Annars skal verða upplýst, at ÚF síðan 1998 bert hevur viðgjørt eina kæru umframt hesa frá (A).

Sum nevnt omanfyri meta vit ikki, at hetta er eitt mál um umsiting, men verður farið víðari við málinum, vilja vit vinarliga loyva okkum at heita á umboðsmannin um at senda okkum eina møguliga niðurstøðu til partshoyringar."

(A) hevur við skrivi, dagf. 15. aug. 2001 gjørt hesar viðmerkingar til ummælið frá ÚF og SVF:

"Brævið frá (B) dagfest 10. juli 2001 gevur høvi til fylgjandi viðmerkingar:

- Tað verður ført fram, at eg sjálvur ikki eri partur í hesum máli. Til hetta kann verða nevnt, at eg eri formaður í Føroya Fiskimannafelag og í fiskimannadeildini hjá International Transport Workers' Federation, ITF. Ein týðandi uppgáva hjá báðum felagsskapum er tryggin á sjónum. Ein liður í hesum arbeiði er, at vanlukkur verða lýstar alment av óheftum stovni, við tí endamáli at forða fyri endurtøku. At partur í málinum møguliga kann stýra tíðindum um sína egnu sak er ein álvarslig undirgraving av tí arbeiði, sum verður gjørt fyri at forða eini endurtøku av somu. So er nakar formellur trupulleiki har, so skal kæran metast at vera frá mær í nevndu eginleikum.
- Víst verður á, at eg ikki havi nýtt møguleikan at keypa umrøddu tíðindi frá sjónvarpinum. Hetta er rætt. Men tað er av teirri einføldu orsök, at tað er eingin meaning bert at nýta hesi klipp í eini kæru um almennu tíðindatænastuna, um tað ikki samstundis ber til at fáa tað sama frá útvarpinum. Tað skal eisini sigast, at við tí prisi, sum sjónvarpið krevur fyri slík bond, kann tað gerast rættuliga kostnaðarmikið at útvega tey, og er hetta í sær sjálvum ein meinbogi hjá møguligum kærarum. Men tá sjónvarpið samstundis noktar fyri at útflýggja handrit til somu tíðindini, sum kunnu keypast á bandi, má tað bert roknast sum enn ein roynd at leggja fótonglar fyri, at almenningurin kann eftirkanna tíðindini. Tí tað er hóast alt ein munur á at skula noyðast at skriva eitt

sjónvarpsband av, heldur enn at fáa tað skrivliga tilfarið, sum longu liggur í málinum. Og tað skal skoytast uppí, at eg sjálvur fyrr havi kunnað fingið handrit úr sjónvarpinum. Men tað avgerandi er, at útvarpið hevur noktað fyri at útflýggja eithvørt tilfar.

- Viðvíkjandi mannagongdini hjá útvarpinum á økinum skal verða endurtikið, at eg sjálvur fekk boð frá tíðindadeildini um, at útflýggingin av umbidna tilfarinum bert var ein avgreiðslusurningur, og at hetta ikki skuldi vera nakar trupuleiki. Tí er tað (B) sjálvur, sum hevur gjørt hetta til ein formellan spurning. Og undanførslan um, at hetta skal hava verið ov tíðarkrevjandi, verður jú dyggiliga tileinkisgjørd av tí veruleika, at (B) sjálvur sigur seg hava funnið tilfarið fram, og tí er hetta arbeiðið gjørt. Tað skal skoytast uppí, at í tey 30 árini eg havi verið við í almennum virkseimi í Føroyum havi eg mangar ferðir kunnað fingið handrit úr útvarpinum. Og sjálvur man eg hava brúkt mangt slíkt av tíð uppá útvarpið enn tað sum her er talan um.
- Henda mannagongd kann tískil bert metast sum miðvís roynd at leggja forðingar í vegin hjá almenninginum at kæra um almenna tíðindaflutningin. Og hetta má sigast at vera sera prinsipielt í einum landi, sum **sigur** seg hava eina óhefta pressu.
- Síðan sigur (B), at kæran um umrødda tíðindaflutning er lítið ítøkilig. Men orsøkin fyri hesum er júst tað, sum kæran til umboðsmannin snýr seg um. Nevniliga at tað ber ikki til at fáa uppá skrift alt tað tilfar, sum krevst til eina slíka kæru. Tað, sum er skrivað um hvussu bløðini hava lýst hetta mál, er í hvussu er ítøkiligt. Tað liggur jú í "sagens natur", at her liggur dokumentationin á borðinum. Men viðvíkjandi loftmiðlunum er tað øðrvísi, óneyðugt at siga, at her ber ikki til at grundgeva eina kæru uttan at hava tað, sum er sagt, uppá skrift. Men tað kann í hvussu er sigast við vissu, at einasta tíðindakelda til hetta mál eisini í almennu fjølmiðlunum, er partur í sakini, sum "tilvildarligur" tá var landstýrismaður fyri somu fjølmiðlar. Men (B) kann ikki afturvísa aftaná ta kanning av málinum, sum hann sigur seg hava gjørt, at almenn skjøl í málinum hava antin ikki verið tikin uppá tungu ella hava verið lýst á ein slíkan hátt, at tað hevur verið beinleiðis misvísandi og hevur verið nýtt til at káva útyvir umrødda partin í málinum. Og henda lýsing hevur strítt beinleiðis ímóti seinasta almenna skjalið í málinum. Hetta hevði eg lættliga kunnað dokumenterað um handritini vórðu útflýggjað.

Almennar viðmerkingar

Tað er greitt, at eitt slíkt mál sum hetta hevur eitt víðari perspektiv enn júst umrødda mál. Tað snýr seg eisini, um hvussu "totaliterir" fjølmiðlarnir eru og skulu sleppa at vera. (B) førir fram, at hann kennir bert til eina kæru um tíðindaflutningin síðan 1998. Tað skilst, at hetta skal prógva, at einki er at kæra um. Í veruleikanum kann við eins góðum rætti pástandast tað øvugta. Tí tað sæst týðuliga á brævaskiftinum hjá (B), at ein slík kæra verður tikin sera illa upp. Og tað er heilt greitt, at tað verður gjørt alt, sum kann gerast, fyri at leggja fótonglar fyri einum møguligum kærara.

Og mínar egnu royndir sum formaður í FF eru heilt greitt, at alment víst ónøgd við tíðindaflutningin verður "afturlønt". FF hevur stórtsæð verið útihýst í almennu fjølmiðlunum seinastu árin. Í sjónvarpinum er tað heilt konsekvent, í útvarpinum kemur tað eitt sindur ann uppá útvarpsmannin á vakt.

Tað er greitt, at ein stórur partur av tíðindaflutninginum hjá útvarpinum er innsend tíðindaskriv. Tað er eisini greitt, at yvirhøvur kann sigast, at eingi tíðindi eru so týðningarleys, at tey ikki verða hýst bert við at senda eitt tíðindaskriv. Og tað verður ongantíð ella í hvussu er sera sjáldan settur spurningur við innsendu tíðindini.

Men soleiðis er tað ikki hjá FF. Og ein kanning hevði heilt greitt víst, at í mun til støddina á felagnum er eingin ivi um, at vit eru fyri vanbýti í tíðindaflutninginum í mun til onnur fakkfeløg. Hóast tað neyvan er nakað felag, sum er so virkið, og sum hevur sjónarmið um so nógv mál, sum FF. Og hóast tíðindi og sjónarmið hjá felagnum koma út 2. hvørja viku í FF-blaðnum, verða tey stórt sæð ikki tikin uppá tungu, hóast tað júst eisini er partur av tíðindaflutninginum hjá útvarpinum at endurgeva tíðindi, sum standa í bløðunum.

Greitt er frá nógvum dømi um henda mismunin í FF-blaðnum. Her skal bert verða nevnt eitt dømi, og tað er í samband við alt málið um ásetan av fiskidøgum komandi ár. Fyrst hevur lögtingið við eini lóggávu, sum verður roknað fyri óhugsandi í einum fólkaræðisligum samfelag, útihýst Føroya Fiskimannafelag frá allari ávirkan á hvussu fiskidagarnir hjá tess limum verða skipaðir. Henda lóggáva, sum serfrøðingar í politikki og statsrætti í Danmark

øtast um, hefur ikki verið tikin uppá tungu í føroyskum fjølmiðlum, hóast málið er sera væl lýst í FF-blaðnum, og tað má sigast at vera eitt sera prinsipielt mál.

Men tað sum liggur aftanfyri hesa løgtingssamtykt hefur eisini verið fylgt upp av almennu fjølmiðlunum, sum fylgjandi dømi vísir:

Tá Fiskirannsóknarstovan skipaði fyri tíðindafundi í samband við tilmælið hjá ICES møttu m.a. umboð fyri FF-blaðið og útvarpið. Tá umboðið fyri FF-blaðið, sum tað einasta, setti rættuligar útdýpandi spurningar rýmdi umboðið fyri útvarpið út í gongina, har hann setti seg at bíða eftir landstýrismanninum, sum hann skuldi tosa við aftaná tíðindafundin.

Aftaná sendi FF fjølmiðlunum eitt tíðindaskriv við sínum sjónarmiðum. Hóast tað sum áður nevnt ikki er trupulleiki hjá nøkrum at fáa tíðindaskriv við í tíðindini hjá útvarpinum, vórðu okkara sjónarmið als ikki nevnd í almennu fjølmiðlunum.

Tá FF seinni gjørði sítt egna tilmæli, sum setti heilt greið spurnartekin við ráðgevingina hjá Fiskirannsóknarstovuni, varð hetta nevnt heilt stutt í útvarpinum av einum øðrum útvarpsmanni, meðan sjónvarpið bar tíðindi um tilmælini í hesum máli, sum um okkara tilmæli ikki eksisteraði.

Tað sum bótir um skaðan í okkara føri er, at sovæl FF sum eg sjálvur havi fría atgongd til FF-blaðið. Men hjá tí sum ikki er so væl fyri, má almenni tíðindapolitikkurin virka rættuliga meinlíkur tí, sum er galdandi í einum totaliterum samfelag, har høvuðsuppgávan hjá fjølmiðlunum er at **endurgeva** góðkend og almenn sjónarmið og at útihýsa teimum sum koma makthavarum uppá tvørs.

So tað er ikki so lægið, um tað ikki finnst fleiri sum hava hug at leggja seg út við almennu fjølmiðlarnar, tá tað so týðiliga sæst hvørjar avleiðingar hetta kann fáast.

Tað er í hesum ljósi, at henda kæran skal síggjast. Fær (B) viðhald, so er tað heilt greitt, at tað er læst og fyribundið á hesum øki. So einfalt er hetta.

Annars verður víst til tað tilfar, sum fyrr er sent í málinum.”

Við brævi, dagf. 24. aug. 2001 boðar SVF umboðsmanninum frá, at stovnurin ikki hefur meira at leggja afturat viðv. hesi klaguni, út yvir tað, sum fráfarni fyribilsstjórin áður hefur ført fram.

Við brævi, dagf. 30. aug. 2001 svarar ÚF umboðsmanninum soleiðis:

”Vísandi til skriv tygara frá 23. august 2001 skal verða sagt frá, at Útvarp Føroya ikki hefur fleiri viðmerkingar til skrivið frá (A). Tó skulu vit umframt §13 eisini vísa til §6, stk. 2 í Kringvarpslógini.

Frágreiðingin í skrivi okkara frá 10. juli 2001 varð serliga ætlað til umboðsmansins kunning, tí okkara meting var, at hetta ikki er eitt mál hjá umboðsmanninum at viðgera, og at hann tí fór at vísa tí frá sær.”

Í sambandi við, at SVF og ÚF hava ført fram, at tað stendur øllum í boði at keypa lidnu sendingarnar frá stovnunum, hefur umboðsmaðurin spurt stovnarnar, hvørjir prísir teirra eru fyri hesi sjón- og ljóðbond.

SVF hefur í hesum sambandi upplýst, at kostnaðurin fyri eina heila føroyska sending, t.d. Dag og Viku er 275 kr. (íroknað mvg.). Er talan um eitt brot úr sendingini, kostar hetta 100 kr. Eisini hefur SVF eina avsláttarskipan, um ein ynskir at keypa fleiri sendingar. Kostnaðurin er tá 200 kr. (+ mvg.) fyri ta fyrstu sendingina og síðani 100 kr. (+ mvg.) fyri hinar.

ÚF selur flögur og bond við sendingum, sum vara upp til 74 minuttir, og kostnaðurin er 125 kr. (íroknað mvg.).

Fyri at kanna, hvønn møguleika borgarin hevur at fáa innlit í lidnu sendingarnar hjá stovnunum, vóru stjórnarnir fyri stovnarnar bidnir um at koma á fund við umboðsmannin. Hetta lá ikki fyri hjá nýsetta sjónvarpsstjóranum, men vísti hann okkum til at ringja til (E), sum umsat øki við sølu av bondum v.m.

Fundur varð 13. sept. 2001 hildin við (B), útvarpsstjóra. Stjórin greiddi frá, at ÚF goymdi alt tilfarið, men at hetta einans var skrásett til egna nýtslu, og at tað tí kanska ikki var so vælegnað til at leita í fyri at finna ávís evni í tíðindasendingum. Hann greiddi frá, at orsøkin til at áheitanin frá (A) ikki var gingin á mæti var, at ÚF helt hesa vera so óneyva, men at um ein persónur kundi identifisera eina sending, so var eingin trupulleiki at fáa avrit av hesari. Uppá fyrispurning greiddi útvarpsstjórin frá, at eingin trupulleiki var hjá einum persóni at sleppa at hoyra "farnar" sendingar í ÚF, soleiðis at hann kundi velja og vraka millum hesar. Somuleiðis er møguligt at hoyra øll tíðindini á internetinum eina viku aftur í tíðina. Uppá fyrispurning um kostnaðin fyri bondini/fløgurnar greiddi stjórin frá, at hesin var ásettur í mun til framleiðslukostnaðin.

(E) greiddi í telefonsamrøðu 14. sept. 2001 frá, at SVF hevði goymt næstan allar tíðindasendingarnar heilt aftur til 1984, og at tey kundu hjálpa kundunum við at finna fram til røttu sendingarnar, um hesir kundu siga nøkulunda neyvt, hvat evnið/persónar og tíðarskeið talan var um. Uppá fyrispurning greiddi (E) frá, at til bar hjá viðkomandi, hóast plásstrot at sleppa at hyggja at sendingunum í SVF, soleiðis at tær røttu kundu veljast út.

Umboðsmaðurin hevur havt ein fund við (A), 14. sept. 2001. Á hesum fundinum greiddi umboðsmaðurin (A) m.a. frá møguleikanum við at kunna hoyra/síggja sendingarnar á stovnunum fyri síðani at kunna velja røttu sendingarnar út. (A) segði seg ongan áhuga hava í hesum møguleika. Uppá fyrispurning greiddi (A) frá, at klaga hansara einans snúði seg um spurningin um innlit í handritini v.m., og at felagsstjórin ikki hevði grundgivið fyri avgerðini í kæru hansara um tíðindaflutningin hjá stovnunum. (A) segði, at tá hann bað um innlit í tíðindatiltfarið viðv. skipbrotinum hjá (S 1), so var hetta lætt hjá ÚF at finna fram, tí málið byrjaði 27. sept. og vardi umleið ein mánað. Hann helt seg tí hava avmarkað umbøn sína nóg neyvt til, at ÚF kundi finna tiltfarið fram. Hann segði alt tíðindatiltfarið vera goymt á teldu, og um sligið var upp undir t.d. (S 1), fór tað bert at taka ein brotpart av einum sekundi at finna alt tiltfarið fram.

Við brævi, dagf. 14. sept. havi eg vísandi til pástandin hjá (A) biðið SVF og ÚF um at greiða mær frá, hvussu lætt ella trupult tað vildi verið at funnið hetta tiltfarið fram.

Við brævi, dagf. 24. sept. 2001 hevur ÚF svarað spurningi mínum:

...
„Í skrifinum „Áheitan um dokumentatión“ frá (A) 8. januar 2001 er umbønin soljóðandi: „Tí fari eg at biðja um avskrift av teimum tíðindum sum útvarpið og sjónvarpið, eisini samrøðum, hava havt um hetta mál í 2000“.

(S 1) sakk 11. jan. 2000.

Tilfarið, sum (A) biður um, er lutvíst at finna í handritum til sendingar, og lutvíst í savnsbondum.

Handrit, sum eru innskrivað í redaktiónsskipanina, ber til at leita eftir við leitiskipan, men trygd er ikki fyri, at øll handritini verða funnin, so tey í hesum førinum kunnu tæna endamálinum við umbønini sum fullfíggað dokumentatión.

Innihaldið í savnsbondunum er ikki skrásett, og neyðugt er at lurta eftir bondunum. Í hesum førinum upplýstu medarbeiðarar, at teir hildu seg minnst, at málið eisini var viðgjørt í samrøðum, uttan at tað eydnaðist at identifisera, hvørjar samrøður talan var um.

Meting okkara var, at tað fór at krevja sera nógva arbeidsorku at gera eina nóg góða kanning av øllum tilfarinum. Hesa meting bygdu vit m.a. á royndir frá einum líknandi máli frá (A), har hann kærði ein navngivnan medarbeiðara í ÚF fyri at vera „miðvíst subjektivan ella partískan móti fiskimannafelagnum“. At útflyggja tilvildarligt tilfar, sum ÚF ikki hevði vissu fyri var fullfíggað, dugdu vit ikki at síggja kundi tæna nøkrum endamáli.

Hevði verið spurt eftir tilfari frá ávísum sendingum ella dagfestum tilfari, hevði ongin trupulleiki verið av at funnið tilfarið fram og at útflyggja tað.

Harumframt metti ÚF, at henda avgerðin ikki hevði við sær avgerandi avmarkingar fyri kæruguleikarnar hjá (A). Sum vit skilja skrivið frá 8. januar 2001, ætlar hann at kæra generelt um tíðindaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum, og ætlar at brúka hetta málið sum eitt dømi.”

SVF hevur svarað umboðsmanninum við teldubrævi, sent 28. sept. 2001:

...
„Tað er eingin trupulleiki hjá bandasavni SVF's at finna tær tíðindasendingar fram, sum viðvíkja einum ávísum evni, t.d. (S 1).

Sjónvarpið hevur, sum áður ført fram, eina tænaðu, sum stendur øllum í boði, har til ber at keypa hesar sendingar á bandi. Hetta er ein tænaða, sum verður nógv nýtt, og SVF metir ikki, at grundarlag er fyri at gera mun á brúkarum við støði í, hvat endamál tann einstaki brúkarin vil nýta tilfarið til. (A) hevur staðið í boðið at keypa ta tilfar, ið hann ynskir, upp á somu treytir sum allir aðrir brúkarar.

SVF útflyggjar ikki handrit til tíðindasendingarnar, eftirsum hesi eru innanhýsis arbeidsskjøl, ið bert ófullfíggað avspegla tað, sum farið er í luftina. Fyri tað fyrsta endurgevur handritið bara tær samanknýtandi viðmerkingarnar, sum journalisturin og/ella verturin lesa upp í studio, meðan upptiknar samrøður og tær viðmerkingar, sum journalisturin ger framman fyri kamera á staðnum, har innslagið verður gjørt, ikki eru við í handritinum; fyri tað annað verður tað, sum skrivað er, ikki altíð orðarætt nýtt í innslagnum. Av hesum orsøkum meta vit, at einasta dekkandi dokumentatión fyri tíðindaflutningi okkara er sendingin sjálv.”

(A) hevur við brævi, dagf. 28. okt. 2001 gjørt viðmerkingar til skrivið frá ÚF:

"Eg haldi, at tilvísingin hjá (B) til mína umbøn um tilfar dagfest 8. januar 2001 er eitt sindur manipulerandi. Tí sendi eg hjálagt sjálva umbønina. Her er tað heilt greitt, at tað sum hevur serliga áhuga, er tíðindini í samband við ákærana móti (D).

Hesi tíðindini byrja við einum brævi sum (D) fekk 27. september og enda við tíðindabrævi frá (C), sum stóð í bløðunum 20. oktober.

Tað skal nevast, at á bandasavninum hjá útvarpinum starvast samb. heimasíðuni hjá teimum 2 fólk, og tað er heilt óhugsandi, at hesi skulu hava trupulleikar við at finna bond við sendingum, sum hava verið í einum 3-4 viku skeiði.

Og tað hevur ikki verið verri enn so, enn at stjórin samb. hansara avvísing av kæruni sjálvur hevur funnið alt tilfarið fram."

Niðurstøða

Sambært § 4, stk. 2 í umboðsmanslógini fevnir virksemi umboðsmansins um SVF og ÚF, tí hesir stovnar verða roknaðir við til almennu fyrisitingina sambært fyrisitingarlógini og lógini um innlit í fyrisitingina.

Sambært §§ 13 og 25 í kringvarpslógini eru mál og skjøl hjá ávikavist ÚF og SVF viðvíkjandi programmvirkseminum og handilsligum viðurskiftum ikki fevnd av fyrisitingarlógini og lógini um innlit í fyrisitingina. Uppskotið til kringvarpslóg hevur hesar viðmerkingar til greinarnar (Løgtingstíðindi 1997, bls. 408):

"Greinirnar hava hava fyrst og fremst til endamáls at geva útvarpinum og sjónvarpinum møguleika fyri at verja sínar keldur. Sama regla er galdandi í Danmark fyri Danmarks Radio og TV2."

Greinin, ið her verður sipað til, er helst § 73 a í donsku lógini, og varð greinin sett í lógina við lóg nr. 1101 frá 22. desember 1993 "om ændring af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed og lov om visse forhold på telekommunikationsområdet (Finansiering af kortbølgeudsendelser, aktindsigt i programmateriale m.v.)", og er hon soljóðandi:

"Sager og dokumenter vedrørende DR's og TV 2's programvirksomhed og forretningsmæssige forhold i tilknytning hertil er undtaget fra lov om offentlighed i forvaltningen.

Stk. 2. Sager og dokumenter vedrørende DR's og TV 2's programvirksomhed og forretningsmæssige forhold i tilknytning hertil er undtaget fra forvaltningslovens kapitel 4-6."

Í viðmerkingunum til lógarbroytingina (Folketingstidende 1993-94, afd. A, sp. 659-660 og sp. 663-664) stendur m.a.:

...

"Lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven har som anvendelsesområde den offentlige forvaltning. Dette begreb omfatter som udgangspunkt alle dele af den offentlige forvaltning, herunder også særlige forvaltningsenheder som DR og TV 2.

DR's og TV 2's virksomhed er imidlertid forskellig fra forvaltningsvirksomhed i traditionel forstand.

Hensynet til informations- og ytringsfriheden og den kunstneriske frihed generelt tilsiger, at der gives DR og TV 2 en så fri og uafhængig stilling sum muligt, herunder særlig vedrørende programlægning og programudøvelse, samt vedrørende de øvrige dispositioner, der indirekte vil påvirke programvirksomheden.

Praksis har imidlertid vist, at det er muligt med henvisning til offentlighedsloven at få aktindsigt i baggrundsmateriale til en tv-udsendelse. I henhold til gældende lov kan et

sådant materiale ikke blot kræves udleveret, efter at en udsendelse er sendt, men principielt også før udsendelsen er sendt. Med henblik på at sikre informations- og ytringsfriheden anses det derfor for rigtigst generelt at undtage sager og dokumenter, som har tilknytning til DR's og TV 2's programvirksomhed. Herved ligestilles DR og TV 2 for så vidt angår deres udsendelser med den trykte presse.

...

Den foreslåede lovændring berører ikke Ombudsmandens kompetence i forhold til DR og TV 2. Ombudsmanden vil således fortsat være kompetent i forhold til DR og TV 2, også for så vidt angår afgrænsningen af de sagstyper, der foreslås undtaget fra offentlighedsloven og dele af forvaltningsloven.

...

ad § 73 a, stk. 1:

...

Det bemærkes, at dokumenter vedrørende programvirksomheden omfatter alle dokumenter, som direkte eller indirekte har relation til programvirksomheden eller den redaktionelle proces. Rejseregnskaber, der vil kunne afsløre noget om den research, en journalist har foretaget, vil således f.eks. være omfattet af undtagelsen.

...

Derimod vil bl.a. sager vedrørende de af ministeren udmeldte budgetrammer, ministerens godkendelse af DR's og TV2's regnskaber og DR's varetagelse af licensopkrævningen hos seere og lyttere fortsat være omfattet af offentlighedsloven. Det samme gælder institutionernes sager om klager efter medieansvarsloven vedrørende genmæle eller god presseskik i relation til enkeltprogrammer eller programserier. I disse tilfælde vil klagen og de dokumenter, der udfærdiges i forbindelse med klagesagen, således være omfattet af offentlighedsloven.

...

ad § 73 a, stk. 2:

...

Det bemærkes, at bl.a. sager vedrørende DR's varetagelse af licensopkrævningen hos seere og lyttere fortsat vil være omfattet af samtlige forvaltningslovens regler, herunder også reglerne om partsaktindsigt, partshøring og begrundelse af forvaltningsafgørelser. Det samme gælder institutionernes sager om klager efter medieansvarsloven vedrørende genmæle eller god presseskik i relation til enkeltprogrammer og programserier, jf. bemærkningerne om dette forhold ad stk. 1."

...

§ 73 a í donsku lógini er sostatt at fata sum undantak frá høvuðsregluni um, at lógin um alment innlit og fyrisitingarlógin eru galdandi fyri allar partar av donsku fyrisitingini, herímillum Danmarks Radio og TV 2.

Hetta er eisini fult í trá við tankan um, at ein avmarking av teimum rættindum, sum eru at finna í fyrisitingarlógini og innlitslógini, eigur ikki at vera meira víðtøkin, enn orðaljóðið í undantaksreglunum førir til.

Sambært viðmerkingunum til føroysku kringvarpslógina má tað sama haldast at vera galdandi í Føroyum. Hetta merkir, at § 13 og § 25 eru at meta sum undantøk frá høvuðsregluni um, at innlitslógin og fyrisitingarlógin eru galdandi fyri allar partar av føroysku umsitingini, herímillum ÚF og SVF.

Innlit í handritini v.m.

Eingin ivi kann vera um, at handritini, sum (A) hevur biðið um at fáa avrit av, eru at meta sum hoyrandi til programmavirksemið hjá stovnunum. Talan

er um journalistiskt bakgrundstilfar, sum er grundarlag undir lidnu sendingunum.

Sum nevnt er lógin um innlit í fyrisitingina, sambært §§ 13, stk. 1 og 25, stk. 1 í kringvarpslógini ikki galdandi fyri programmvirksemið hjá ávikavist ÚF og SVF, og hevur (A) tí ikki krav uppá at fáa avrit av hesum handritum. Tað er fult og heilt upp til fjølmiðlarnar báðar at gera av, í hvønn mun teir vilja útflýggja hetta tilfarið.

Viðvíkjandi teimum lidnu sendingunum er støðan ein onnur, tí hesar eru eftir mínari fatan ikki fevndar av hugtakinum programmvirksemi, og eru als ikki av tí slagnum, sum ætlanin hevur verið at vart við undantøkunum frá fyrisitingarlógini og innlitslógini.

Viðvíkjandi hesum sendingum hava stovnarnir upplýst, at bond ella fløgur kunnu keypast frá stovnunum, eins og møguleiki er fyri at hoyra/síggja hesar sendingar á stovnunum, soleiðis at tær, sum hava áhuga, kunnu veljast burturúr. Eisini kunnu stovnarnir hjálpa fólki at finna ávísar sendingar fram, um tey nøkulunda greitt kunnu vísa til, hvønn ella hvat sendingin snúði seg um, eins og nær hendan var send. Sum nevnt omanfyri, havi eg kannað kostnaðin fyri hesi bond/fløgur, og haldi eg ikki, at hesir prísir eru so høgir, at teir kunnu metast at vera órímligir. Tað er einki at siga til, at ÚF og SVF taka eitt gjald fyri hesi bond/fløgur, men av tí, at talan er um almennar myndugleikar, og at lidnu sendingarnar eru fevndar av reglunum um innlit í fyrisitingina, eiga hesir prísir ikki at verða ásettir við vinningi fyri eyga. Stovnarnir hava eisini greitt frá, at kostnaðurin fyri bond/fløgur einans er ásettur í mun til framleiðslukostnaðin v.m.

Sum nevnt haldi eg ikki, at tað í sjálvum sær er nakað órímligt í, at ÚF og SVF taka gjöld fyri hesar tænaðst, men eg fari at mæla til, at greiðar reglur verða gjørdar hesum viðvíkjandi, herundir eisini um prísirnar.

Treytin um, at hann sum ynskir avrit av sendingunum nøkulunda greitt skal kunna vísa á, hvørja sending v.m. talan er um, eru í trá við tær treytir, sum vanliga verða settar, um ein ynskir innlit í eitthvørt mál. Í hesum sambandi skal verða víst til § 4, stk. 3 í lógini um alment innlit, ið er soljóðandi:

„Áheitan sambært stk. 1 og 2 skal skila til tey skjøl ella tað mál, sum viðkomandi ynskir at gera seg kunnugan við.“

Tað stendur, sambært upplýsingunum frá stovnunum, (A) í boði, eins og øllum øðrum borgarum at keypa hesi bond/fløgur eins og at kunna síggja/hoyra sendingarnar í ávikavist SVF og ÚF. (A) hevur á fundi, 14. sept. 2001 boðað mær frá, at hann ikki er áhugaður í hesum møguleikanum. Eg fari tí ikki at gera meira við henda partin av klaguni.

Vantandi grundgeving fyr avgerðini í kærurálinum

Hin parturin av klaguni snýr seg um vantandi grundgeving frá stovnunum fyr avgerðini um at afturvísa kærana hjá (A) um tíðindaflutningin sum verandi ógrundaða.

Sum nevnt omanfyri eru tað bert spurningarnir um programmvirksemi og handilslig viðurskipti hjá ÚF og SVF, sum ikki eru fevndir av lógini um alment innlit og fyrisitingarlógini. Klagur um t.d. góðan fjølmiðlasið verða ikki nevndar í §§ 13 og 25 í kringvarpslógini og heldur ikki í viðmerkingunum. Viðmerkingarnar siga tó, at sama regla er galdandi í Danmark.

Sambært viðmerkingunum til § 73 a í donsku lógini, sum eru nevndar frammanfyri, verður greitt sagt, at bæði lógin um alment innlit og fyrisitingarlógin eru galdandi fyr klagur um t.d. góðan fjølmiðlasið, og má hetta tí eisini haldast at vera galdandi í Føroyum. At fyrisitingarlógin er galdandi viðvíkjandi virkseminum hjá DR, er eisini staðfest av danska umboðsmanninum í t.d. FOB 1991, s. 111, har hann hevði atfinningar móti donsku útvarpsnevndini fyr eina ikki-nøktandi grundgeving í einum máli, har ein stjóri í eini fyrirøku hevði kravt rættleiðing av innslagi í einari sjónvarpssending.

Eg haldi, at sama støðan ger seg galdandi viðvíkjandi hesari klaguni. (A) hevur kært til felagsstjóran fyr ÚF og SVF um tann førda tíðindaflutningin. Talan er ikki um programmvirksemið, sum ætlanin er at verja við §§ 13 og 25 í kringvarpslógini. Kæran snýr seg um, hvørt almennu fjølmiðlarnir í tíðindaflutningi sínum hava verið óheftir av politisku myndugleikunum. Sostatt er fyrisitingarlógin galdandi fyr viðgerðina hjá stovnunum av einari slíkari kæru. Reglurnar í fyrisitingarlógini, sum hava áhuga í hesum sambandi, eru serliga at finna í kap. 6 um grundgeving, m.a. í § 23, ið er soljóðandi:

”Ein grundgeving fyr eini avgerð, skal hava eina tilvísing til tær rættarreglur, sum avgerðin er grundað á. Í tann mun, avgerðin eftir hesum reglum hvílir á eini fyrisitingarligari meting, skal grundgevingin eisini tilskila tey høvuðsfyrlit, ið hava verið avgerandi fyr útinningini av metingini.

Stk. 2. Grundgevingin skal eisini um neyðugt hava eina stutta frágreiðing viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum, sum hava havt stóran týdning fyr avgerðina.

Stk. 3. Grundgevingin kann verða avmarkað í tann mun áhugi partanna í at kunna nýta kunnleika til hesa til røkjan av sínum tørvi, má metast at eiga at víkja fyr avgerandi umhugsni fyr honum sjálvum ella øðrum privatum ella almennum áhugamálum, jbr. § 15.”

Felagsstjórin sigur í avgerð sínari, dagf. 24. apríl 2001, at hann hevur kannað tíðindaflutningin í bæði ÚF og SVF viðvíkjandi umrødda málinum, men at hann ikki hevur funnið nakað, sum styðjar pástandin hjá (A), og tískil kann hann ikki geva honum viðhald í kæruni.

Henda avgerðin lýkur ikki treytirnar í § 23, stk. 1 og 2 í fyrisitingarlógini. Eftir mínum tykki kann ein eisini seta spurnartekin við, um talan er um

nakra grundgeving yvirhøvur, sum sambært § 21 krevst í teimum førum, har klagari ikki fær fult viðhald.

Avgerðin vísir ikki til nakrar lógargreinar, men bert á eina ótilskilaða meting av senda tíðindatilfarinum v.m. hjá báðum stovnunum. Tá ein avgerð, eins og í hesum føri er grundað á eina meting, eigur hon at vísa til tey fyrilit, ið hava verið avgerandi fyri hesa metingina, jbr. § 23, stk. 1, 2. pkt. Grundgevingin átti eisini at havt eina stutta frágreiðing um tey faktisku viðurskiftini, sum hava havt týðning fyri avgerðina, jbr. § 23, stk. 2, og sum sostatt lógu til grund fyri metingini hjá stjóranum. Eg fari tí at átala hetta.

Sambært § 6, stk. 2 og § 18, stk. 2, í kringvarpslógini kunnu avgerðir, sum ávikavist ÚF og SVF taka um góðan fjølmiðlasið kærast til fjølmiðlanevndina sambært fjølmiðlaábyrgdarlógini; men sum kunnugt er enn eingin fjølmiðlaábyrgdarlóg sett í gildi fyri Føroyar. Tískil er eingin sakkønur kærustovnur, sum kann viðgera kærur frá persónum, sum eru ónøgdir við t.d. tíðingaflutningin hjá almennu fjølmiðlunum. Hetta haldi eg vera sera óheppið, og sambært felagsummælinum frá stovnunum frá 10. juli 2001, sum er endurgivið frammanfyri, tykjast hesir eisini at vera av somu áskoðan.

Eg skal tí vísandi til § 12 í umboðsmanslógini mæla Løgtinginum, løgmanni og avvarandi landsstýrismanni til at bera so í bandi, at skil fæst á hesum viðurskiftum, soleiðis at persónar, sum halda seg vera órættvíst viðfarnar í fjølmiðlunum, ella sum í aðrar mátar eru ónøgdir við ÚF og SVF, fáa møguleika fyri at fáa viðgjørt kærur hesum viðvíkjandi á ein tryggiligan hátt.

Joen H. Andreassen
umboðsmaður